

Hoofdstuk een

Amma

I

Amma

loopt over de promenade langs het water dat haar stad in tweeën deelt, een paar vroege vrachtschepen varen traag voorbij aan haar linkerhand ligt de voetgangersbrug met scheepvaartthema, met een soort dek als looppad en pylonen die doen denken aan de masten van een zeilschip

aan haar rechterhand ligt de bocht in de rivier, die onder Waterloo Bridge door richting de koepel van St. Paul's Cathedral stroomt

ze voelt de opkomende zon op haar gezicht en de frisse bries nu de stad nog niet is dichtgeslibd door de hitte en uitlaatgassen verderop op het wandelpad speelt een violiste toepasselijk een vrolijk deuntje

vanavond gaat Amma's toneelstuk *De laatste amazone van Dahomey* in première in het National Theatre

ze denkt terug aan haar eerste stappen in de theaterwereld toen ze samen met haar compagnon Dominique berucht

werd om het verstoren van producties die indruisten tegen hun politieke overtuigingen door van achter uit de zaal met hun luide, geschoolde spreekstem commentaar te leveren

en zich dan gauw uit de voeten te maken

ze vonden dat protest zichtbaar, hoorbaar en ronduit hinderlijk moest zijn voor de gezelschappen tegen wie ze zich uitspraken

ze weet nog dat ze een keer een groot glas bier leeggoot over het hoofd van een regisseur die in zijn toneelstuk halfnaakte zwarte vrouwen als malloten over het toneel liet rennen

waarna ze de benen nam door de steegjes van Hammersmith gierend van het lachen

vervolgens bracht Amma tientallen jaren in het alternatieve theatercircuit door, als vogelvrijverklaarde die openlijk de strijd aanbond met de gevestigde orde die haar buitensloot

tot wat ooit radicaal was geweest steeds meer *mainstream* werd en ze begon te hopen dat ze er ooit bij zou gaan horen

wat pas gebeurde toen er drie jaar geleden voor het eerst een vrouw aan het roer van het National kwam te staan

nadat Amma keer op keer beleefd was afgewimpeld door haar voorgangers kreeg ze op een maandagochtend een telefoontje, vlak na het ontbijt, toen haar leven eigenlijk doelloos voor haar leek te liggen met als enige lichtpuntje de dramaserie die ze volgde via diverse streamingdiensten

geweldig script, gaan we zeker programmeren, zou je het ook willen regisseren? ik weet dat het lastminute is, maar heb je deze week per ongeluk tijd voor een kop koffie?

Amma neemt een slok van haar Americano met zoals altijd een extra shotje espresso om wakker te worden en loopt op het brutalistische grauwe gebouw af waarin het National Theatre huist

ze proberen het bunkerachtige beton tegenwoordig tenminste nog een beetje op te leuken met neonverlichting en het gezelschap wordt eerder als progressief dan conservatief beschouwd jaren geleden had ze altijd het gevoel dat ze er meteen uit zou worden gesmeten als ze ook maar een voet binnen durfde te zetten, toen mensen nog hun mooiste kleren aantrokken als ze naar het theater gingen

en hun neus ophaalden voor wie zich niet naar behoren had uitgedost

ze hoopt dat mensen nieuwsgierig zijn als ze naar haar toneelstukken komen kijken, wat voor kleren ze aanhebben kan haar verder geen bal schelen, ze draagt zelf ook gewoon waar ze zin in heeft, al is ze het stereotiepe beeld van denim tuinbroek, baret à la Che Guevara, arafatsjaal en button met een dubbel venussymbool (steek je geaardheid vooral niet onder stoelen of banken, meid) inmiddels ontgroeid, dat wel

tegenwoordig draagt ze in de winter zilveren of gouden sneakers, in de zomer haar oude vertrouwde Birkenstocks

's winters draagt ze zwarte broeken, wijd of strak, ligt eraan of ze die week maatje 38 of 40 heeft (haar bovenkleding is altijd een maat kleiner)

's zomers harembroeken tot net onder de knie met vrolijke printjes

's winters gekleurde asymmetrische shirts, truien en jassen in felle kleuren

haar gebleekte dreadlocks steken het hele jaar door recht omhoog als kaarsjes op een verjaardagstaart

zilveren oorringen, bonkige Afrikaanse armbanden en roze lippenstift

zijn de permanente kroon op haar karakteristieke kledingstijl

Yazz

omschreef haar look laatst als die van een 'gek oud wijf, mam',

smeekt haar om haar kleren gewoon bij Marks & Spencer te kopen zoals normale moeders en weigert naast haar te lopen als ze samen over straat gaan

Yazz weet donders goed dat Amma nooit doorsnee zal worden en dat ze nog helemaal niet oud is, want pas in de vijftig, maar probeer dat een meisje van negentien maar eens aan haar verstand te peuteren; hoe dan ook, ouder worden is niks om je voor te schamen

zeker niet als je bedenkt dat de hele mensheid in dat opzicht in hetzelfde schuitje zit

al voelt het soms alsof zij de enige in haar vriendenkring is die haar leeftijd wil vieren

omdat je bevoorrecht bent als je niet jong bent gestorven, zegt ze terwijl de avond valt om de keukentafel in haar gezellige rijtjeshuis in Brixton

en iedereen aanvalt op wat er zoal aan gerechten is meegebracht: kikkererwtentajine, Jamaicaanse kipkluijjes, Griekse salade, linzencurry, geroosterde groenten, Marokkaans lam, saffraanrijst, boerenkool- en bietensalade, Ghanese quinoa en glutenvrije pasta voor de irritant moeilijke eters

terwijl ze zichzelf het ene na het andere glas wijn, wodka (minder calorieën) of iets wat niet zo schadelijk is voor de lever (als dat moet van de dokter) inschenken

ze verwacht bijval te krijgen als ze haar weezin uit tegen de neiging tot midlifegemopper, maar in plaats daarvan wordt ze getrakteerd op meewarige blikken en hebben jullie ook zo'n last van artrose, geheugenverlies en opvliegers?

Amma passeert de jonge straatmuzikante

ze werpt het meisje een bemoedigende glimlach toe, die wordt beantwoord

ze diept een paar munten op uit haar zak, legt ze in de vioolkist

ze kan zich er niet toe zetten om te stoppen met roken dus leunt ze tegen de kademuur en steekt tot haar eigen ongenoegen een sigaret op

de reclames maakten haar generatie wijs dat je er volwassen, aantrekkelijk, belangrijk, intelligent en vooral cool door leek niemand had erbij gezegd dat je er vooral aan doodging

ze kijkt uit over de rivier terwijl ze de warme rook door haar slokdarm naar beneden voelt glijden, waar de kalmerende nicotine de strijd aanbindt met de adrenalinekick van de koffie

na veertig jaar ervaring met premières schijnt ze nog steeds zeven kleuren

stel dat ze door de recensenten wordt afgemaakt? dat ze haar allemaal eensgezind één ster geven, hoe kon het grote National ooit zo'n belabberde bedriegster binnenlaten?

ze weet natuurlijk best dat ze geen bedriegster is, ze heeft vijftien toneelstukken geschreven en er al meer dan veertig geregisseerd, een recensent schreef ooit dat Amma Bonsu altijd kwaliteit levert en nooit bang is om risico's te nemen

stel dat het publiek bij de try-out alleen maar uit beleefdheid een staande ovatie gaf?

ach, hou toch je klep, Amma, je bent een oude rot in het vak, weet je nog?

luister

ze heeft een geweldige cast: zes oudere actrices (doorgewinterde dames), zes die zo'n beetje halverwege hun carrière zijn (maar het tot dusver hebben gered) en drie nieuwe gezichten (naïeve aspirantjes) van wie er een, aanstormend talent Simone, steevast met lodderige ogen op de repetities verschijnt en dan weer eens blijkt te zijn vergeten de stekker van het strijkijzer uit het stopcontact te halen, de oven uit te zetten of haar slaapkamerraam dicht te doen en vervolgens kostbare repetitietijd verdoet terwijl ze in paniek haar huisgenoten belt

een paar maanden geleden zou ze haar oma nog als slavin hebben verkocht voor deze klus, maar ze is inmiddels uitgegroeid tot een verwende diva in de dop die het een paar weken geleden tijdens een een-op-eenrepetitie presteerde om haar regisseuse op te dragen een latte karamel voor haar te halen

ik ben echt doodmoe, klaagde Simone, alsof het allemaal Amma's schuld was omdat die haar zo hard liet werken

het moge duidelijk zijn dat ze Mevrouwtje Simone Stevenson ter plekke haar vet gaf

Mevrouwtje Stevenson – die denkt dat ze op het punt staat Hollywood te veroveren omdat ze vers van de toneelschool meteen bij het National mag spelen

die droom

die is ze gauw genoeg kwijt

op dit soort momenten mist Amma Dominique, die lang geleden naar Amerika is vertrokken

ze zouden haar grote doorbraak samen moeten vieren

ze ontmoetten elkaar in de jaren tachtig tijdens de auditie voor een film die zich afspeelde in een vrouwengevangenis (hoe kon het ook anders)

ze waren allebei ontgoocheld door het feit dat ze enkel mochten komen opdraven voor rollen als slavin, dienstmeisje, hoer, kinderjuf of crimineel

die ze vervolgens niet eens kregen

in een groezelig koffietentje in Soho raasden en tierden ze over dit onrecht onder het genot van gebakken eieren met spek tussen twee zompige witte boterhammen, die ze wegspoelden met zwarte thee met melk, midden tussen de sekswerkers die buiten op straat hun vak beoefenden

toen Soho nog lang geen hippe homowijk was

kijk nou naar mij, zei Dominique, en Amma keek eens goed, ze straalde niks gediensstigs, moederlijks of crimineels uit

ze was bijna té cool en bloedmooi, langer dan de gemiddelde vrouw, slanker dan de gemiddelde vrouw, met vlijmscherpe jukbeenderen en zwoele donkere ogen met dikke zwarte wimpers, die letterlijk een schaduw over haar gezicht wierpen

ze droeg leer, had een kort kapsel met alleen een lange pony die ze opzijkamde en reed rond op een aftandse oude bakfiets die buiten aan de ketting stond

zien ze dan niet dat ik een godin op aarde ben? riep Dominique terwijl ze zwierig haar pony opzijzweepde, en toen er mensen omkeken voegde ze er een wulpsse houding aan toe

Amma was kleiner, met Afrikaanse heupen en bovenbenen geknipt voor de rol van slavine, zei een regisseur ooit toen ze auditie kwam doen voor een toneelstuk over rassenongelijkheid waarop ze weer linea recta naar buiten liep

Dominique kreeg op haar beurt ooit van een castingagent te horen dat ze zijn tijd verdoed toen ze zich meldde voor een victoriaans drama omdat er in die tijd nog helemaal geen zwarte mensen in Groot-Brittannië waren

zij sprak hem tegen, zei dat hij achterlijk was en ging ook weg waarbij ze de deur nog wel even keihard achter zich dichtsloeg

Amma beseftte dat ze in Dominique een gelijkgestemde had gevonden, met z'n tweeën zouden ze iedereen een poepie laten ruiken

en zodra mensen daar lucht van kregen, zou bijna niemand hen meer willen aannemen

ze zetten de avond voort in een plaatselijke pub, waar het gesprek doordenderde en de wijn rijkelijk vloeide

Dominique was geboren en getogen in Bristol met een Afro-Guyaanse moeder (Cecilia) die haar stamboom helemaal tot de slavernij kon herleiden en een Indiaas-Guyaanse vader (Wintley) wiens voorouders in Calcutta als contractarbeiders hadden gewerkt